

MAGYARORSZÁG A XVIII. SZÁZADBAN (1711-1795)

III. KÁROLY (1711-1740)

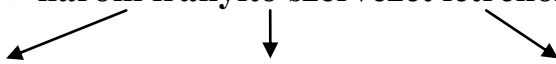
I. A szatmári béke (1711):

- a) a Rákóczi-szabadságharcot zárta le Ausztria és Magyarország között
- b) Károlyi Sándor és III. (Habsburg) Károly kötötték meg
- c) Lényege:
 - Magyarország Ausztria része marad (közös király III. Károly)
 - beleszólhatunk a saját ügyeinkbe (törvényhozás)

II. Magyarország újjáépítése III. Károly (1711-1740) idején

3 fontos feladat:

1. Az ország irányítása ⇒ három irányító szervezet létrehozása

Szervezet:	kancellária (tanácsadó testület)	helytartótanács (belügyminisztérium)	diéta (országgyűlés)
Feladata:	A király döntéseinek végrehajtása	Magyarország irányítása	Törvényhozás (adók, hadsereg)
Székhelye:	Bécs	Buda	Pozsony

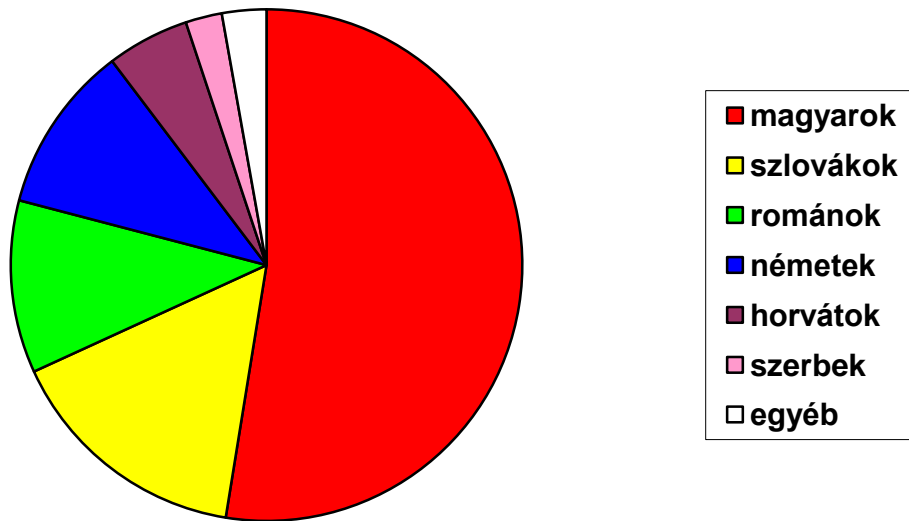
2. Az ország benépesítése

A népességszám növekedését elősegítő tényezők:

- **természetes szaporodás**
- **bevándorlás** a lakatlan határterületekre a szomszédos országokból:
 - Felvidék: **szlovákok (tótok)**
 - Erdély: **románok (oláhok)**
 - Délvidék: **horvátok és szerbek (rácok)**
 - Nyugat-Magyarország: **osztrákok**
- **betelepítés:** telepesek céltudatos behívása az országba
 - a király **kedvezményekkel** támogatja őket (pl. adómentesség, ingyen föld és vetőmag, akár ingyen ház is)
 - ezek a telepesek főleg **németek (svábok)**, a többségük a Dunántúlon és a fővárosban (Pest-Buda) telepedett le.

A bevándorlások és betelepítések hatása: Magyarország soknemzetiségű országgá vált, az ország népességének alig a fele volt magyar!

Magyarország népességének megoszlása a XVIII. század közepén

3. A gazdaság újjászervezése

a) Mezőgazdaság: fejlesztik

- új növények elterjedése (burgonya, kukorica)
- kétnyomásos helyett **háromnyomásos gazdálkodás**

Cél: hazánk legyen a **Habsburg Birodalom „éléskamrája”**

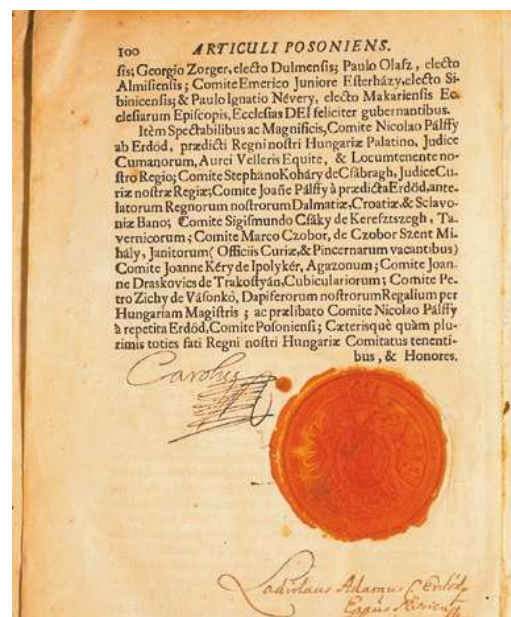
b) Ipar és bányászat: szándékosan nem fejlesztik

- még mindig a **céhes ipar** jellemző

Cél: Magyarország **vásárolja fel az osztrák ipar termékeit**

III. Károly

A Pragmatica Sanctio hátoldala

MÁRIA TERÉZIA (1740-1780)

I. Hatalomra kerülése:

1. **Előzmény:** III. Károly elfogadtatta a **Pragmatica Sanctio-t** (örökösödési törvény) amely szerint a **Habsburgok a trónt női ágon is örökölhetik.**
2. 1740: III. Károly ☩: ⇒ a **porosz király, Nagy Frigyes** követeli a trónt

Mária Terézia trónját **a magyarok mentették meg**: „*Életünket és vérünket!*” felkiáltással megszavazták a magyar katonaság felállítását ⇒ **többéves háborúk Poroszországgal.** (1740-1748: örökösödési háború, 1756-1763: hétéves háború)

Eredmény:

- a) Mária Terézia **a trónon maradhat**
- b) a békéért cserébe **elveszíti Sziléziát** (bányakincsekben gazdag terület)

II. Intézkedései:

1. Vámrendelet:

- a) **cél:** a magyar **mezőgazdaság fejlesztése, az ipar visszaszorítása**
- b) a rendelet lényege: **kettős vámhatár felállítása: Magyarországról csak Ausztriába éri meg mezőgazdasági terméket eladni, és csak Ausztriából éri meg iparcikket behozni.** (a belső vámhatáron alacsony, a külső vámhatáron magas vámokat állapítottak meg.)

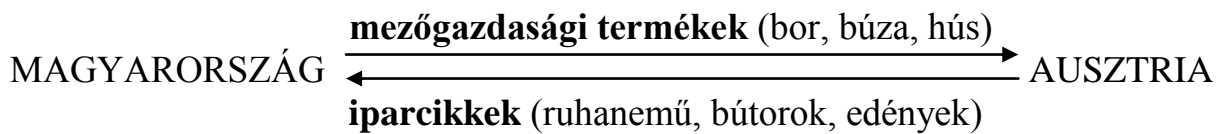

—: belső vám határ

—: külső vámhatár

c) **Eredmény:**

⇒ Magyarország és Ausztria között **szoros kereskedelmi kapcsolat alakul ki:**

⇒ a **magyar ipar elmaradottsága** megmarad.

2. Úrbéri rendelet:

- a) **oka:** a súlyos adók miatt rendszeressé váltak a **parasztfelkelések**
- b) **lényege:** előírja, hogy a jobbágyoktól **maximum mennyi adó** szedhető be
- c) **„Etetni kell a juhok, ha nyírni akarjuk.” (Mária Terézia)**
 - ⇒ **robot:** heti 1 nap ígás (állatokkal végzett) vagy 2 nap ígátlan (kézi)
 - ⇒ **pénzadó:** évi 1 aranyforint
 - ⇒ **terményadó és ajándék:** a jobbágytelek nagysága szerint

3. Ratio Educationis (oktatásügyi rendelet)

- ⇒ **általános iskolai oktatás** kiépítése (6 évfolyamon) ⇒ **tankötelezettség**
- ⇒ cél: **értelmiségi réteg** kinevelése ⇒ hivatalnokok ⇒ irányítás

4. Regnum Marianum (Mária királysága):

Szűz Mária tiszteletének erősítése

Korabeli himnuszunk:

*„Boldogasszony anyánk, régi nagy pátrónánk!
Nagy ínségben levén, így szólít meg hazánk:
Magyarországról, édes hazánkról,
Ne feledkezzél el szegény magyarokról!”*

II. JÓZSEF (1780-1790)

1. Első „fellépése”:

Már **csecsemőkorában** szerepet játszott a politikában: a hadsereget a magyarok az ő siránkozása miatt is megszavazták a **poroszok elleni háborúhoz**.

2. Célja:

Magyarország **beolvasztása a Habsburg Birodalomba** ⇒ nem koronáztatja meg magát királynak sem ⇒ gúnyneve: **kalapos király**.

3. Rendszere: a felvilágosult abszolutizmus (josefinizmus)

↙
A **felvilágosodás** eszméit akarja megvalósítani.

↘
zsarnok **önkénturalkodó** (ő mondja meg, mi a jó a népnek)

Jelmondat: „*Mindent a népért, de semmit a nép által!*”

4. Rendeletei: (önkéntes rendeletekkel kormányoz, a diétát nem hívja össze)

- türelmi rendelet:** engedélyezi (tűri) a **nem katolikusok** vallásgyakorlatát is. Ugyanakkor a hasznot nem hozó szerzetesrendeket feloszlatja.
- jobbágyrendelet:** javít a jobbágyok sorsán, pl. szabad házasság, iskoláztatás, szabad költözés (de: a **jobbágyfelszabadítás elmarad**)
- adórendelet:** meg akarta adóztatni a nemeseket = **közös teherviselés**
- nyelvrendelet:** Magyarországon is **hivatalossá tette a német nyelvet**. A német lett az **ügyintézés** nyelve ⇒ cél: beolvasztásunk a birodalomba.

A **nyelvrendelet eredménye:** össznépi tiltakozás:

⇒ **nyelvújító mozgalom** (vezére Kazinczy Ferenc) ⇒ mai szavaink nagy része ekkor keletkezett.

⇒ csak magyarul hajlandóak beszélni.

⇒ csak magyar viseletben járnak.

5. Halála:

1790: II. József tüdőbajban ☩: halálos ágyán **összes rendeletét visszavonja, kivéve a türelmi és a jobbágyrendeletet**.

A MAGYAR JAKOBINUS MOZGALOM (1794-1795)

1. Előzmények:

- a) elterjednek a **felvilágosodás** eszméi (⇒josefinizmus)
- b) a **francia forradalom** kitörése
- c) I. Ferenc (1792-1835) **abszolutizmusa**: a francia forradalom miatt Ferenc abszolút önkényuralommal kormányoz, nem akar hasonló lázadást a Habsburg Birodalomban.

2. A mozgalom vezetői:

- a) **Fő szervező**: Martinovics Ignác
- b) **Négy igazgató**: Hajnóczy József, Szentmarjai Ferenc, Laczkovics János, Sigray Jakab

3. A mozgalom terjedése:

- ⇒titkos **olvasóköri** szervezése
- ⇒az eszméket kézzel másolt **kátékon keresztül** terjesztik (katé. **kérdés-felelet formájában megfogalmazott szöveg**)

4. A mozgalom céljai: (2 lépésben)

Martinovics az olvasókörieket **két társasággá** vonta össze:

- a) **Reformátorok Társasága**
 - **magyar nyelv** használata
 - **jobbágyfelszabadítás**
- b) **Szabadság és Egyenlőség Társasága**
 - Magyarország **önállóságának** kivívása
 - **Köztársaság** kikiáltása

5. A mozgalom bukása:

1794: Bécsben letartóztattak néhány polgárt, akik a francia forradalomhoz húztak, közöttük **Martinovicsot** is ⇒ részletes vallomásában **leleplezte saját mozgalmát** ⇒véres megtorlás:

1795. május 20.: Budán **lefejezték Martinovics Ignácot és társait.**

Kazinczy Ferenc: „*Példa kellett, hogy rettegjen az ország*”

Haláluk helyének mai neve: **Vérmező.** (az egykori budai kaszálórét)